

7. Cheker Ya., Kulinich V. *Ekologichni investytsii: chy zivliatsia v Ukraini «zeleni» oblihotsii* [Green investments: Will green bonds appear in Ukraine]. URL: <https://mind.ua/openmind/20202397-ekologichni-investyciyi-chi-z-yavlyatsya-v-ukrayini-zeleni-obligaciyi>. [in Ukr.]
8. *The Green Bond Principles & Climate Bonds Standard*. URL: <https://www.climatebonds.net/market/best-practice-guidelines>. [in Eng.]
9. *How green are green bonds?* <https://www.intheblack.com/articles/2019/09/01/how-green-are-green-bonds>. [in Eng.]
10. *2019 Green Bond Market Summary* <https://www.climatebonds.net/resources/reports/2019-green-bond-market-summary>. [in Eng.]
11. Chasan E. *Global Sustainable Investments Rise 34 Percent to \$30.7 Trillion*. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-04-01/global-sustainable-investments-rise-34-percent-to-30-7-trillion>. [in Eng.]
12. *Ofitsiyni sait Minfin* [Official website of the MinFin]. <https://minfin.com.ua/ua/2019/06/07/38008397/>. [in Ukr.]
13. *Proekt Zakonu Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo sproshchennia zaluchennia investytsii ta zaprovadzhennia novykh finansovykh instrumentiv* [Draft Law On Amendments to Some Legislative Acts of Ukraine on Simplification of Investment Attraction and Introduction of New Financial Instruments]. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67117. [in Ukr.]

ДАНІ ПРО АВТОРІВ

Клименко Оксана Миколаївна, кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри фінансів та обліку

Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського,
e-mail: klymenko@yahoo.com
orcid.org / 0000-0002-8147-1837

Мала Світлана Іванівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та обліку, Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського,

e-mail: malasvetlana67@i.ua
orcid.org / 0000-0001-8883-6192

ДАННЫЕ ОБ АВТОРАХ

Клименко Оксана Николаевна, кандидат наук государственного управления, доцент кафедры финансов и учета,

Таврический национальный университет имени В. И. Вернадского,
e-mail: klymenko@yahoo.com

Малая Светлана Ивановна, кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов и учета, Таврический национальный университет имени В. И. Вернадского,

e-mail: malasvetlana67@i.ua

DATA ABOUT THE AUTHORS

Klymenko Oksana, Ph.D in State Government, Associate Professor, V.I. Vernadsky Taurida National University
e-mail: klymenko@yahoo.com

Mala Svitlana, Ph. D. in Economics, Associate Professor, V.I. Vernadsky Taurida National University
e-mail: malasvetlana67@i.ua

Рецензент: **Горошкова Лідія Анатоліївна**, д. е. н., професор кафедри підприємництва, менеджменту організацій та логістики, Запорізького національного університету, м. Запоріжжя.

Подано до редакції 16.02.2020

Прийнято до друку 06.03.2020

УДК 81'373.611:[373.46:33]

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2020-45-60-65>

**РЕАЛІЗАЦІЯ СЛОВОТВІРНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЛЕКСЕМ
У СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

**Навальна М. І.,
Спис О. А.**

Предметом дослідження є словотвірно-семантичні процеси в лексиці суспільно-економічної сфери.

Мета дослідження. Проаналізувати суспільно-політичну лексику та визначити словотвірно-семантичний потенціал цих мовних одиниць.

Методи дослідження. Матеріалом дослідження є корпус лексем, дібраних із мови всеукраїнських та регіональних засобів масової комунікації. У статті використано як основні метод спостереження та описовий

метод. На різних етапах дослідження послуговувалися методом функціонального аналізу для визначення стилістичного навантаження лексичних одиниць. Порівняльний аналіз окремих лексичних позицій, зафіксованих у різних стилях української літературної мови, виконано за допомогою зіставного методу.

Результати роботи. У статті проаналізовано словотвірний потенціал суспільно-політичної лексики, виокремлено похідні та непохідні дієслова, подано оказіональні утворення.

Галузь застосування результатів. Отримані результати дослідження можуть використовуватися у викладацькій діяльності з курсу «Науково-технічна термінологія», «Ділова українська мова» та ін.

Висновки. Питомі українські й іншомовні дієслова суспільно-економічної сфери сформували великий словотвірний потенціал у внутрішньому дієслівному словотворенні, передусім префіксальному та постфіксальному. Питомі дієслова поєднуються з більшістю префіксів української мови, іншомовні – передусім із генетично однорідними словотвірними форматами та деякими українськими, зокрема.

Ключові слова. суспільно-економічна лексика, словотвір, значення, стилістична роль, оказіоналізм, економічна сфера.

РЕАЛИЗАЦИЯ СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПОТЕНЦИАЛА ЛЕКСЕМ В ОБЩЕСТВЕННО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Навальная М. И.,
Спыс О. А.

Предметом исследования является словообразовательно-семантические процессы в лексике общественно-экономической сферы.

Цель исследования. Проанализировать общественно-политическую лексику и определить словообразовательно-семантический потенциал этих языковых единиц.

Методы исследования. Материалом исследования является корпус лексем, отобранных с языка всеукраинских и региональных средств массовой коммуникации. В статье использованы как основные метод наблюдения и описательный метод. На разных этапах исследования пользовались методом функционального анализа для определения стилитической нагрузки лексических единиц. Сравнительный анализ отдельных лексических позиций, зафиксированных в разных стилях украинского литературного языка, выполнено с помощью сопоставительного метода.

Результаты работы. В статье проанализированы словообразовательный потенциал общественно-политической лексики, выделены производные и непроизводные глаголы, подано окказиональные образования.

Область применения результатов. Полученные результаты исследования могут использоваться в преподавательской деятельности по курсу «Научно-техническая терминология», «Деловой украинский язык» и др.

Выводы. Собственные украинские и иноязычные глаголы общественно-экономической отрасли сформировали большой словообразовательный потенциал во внутреннем глагольном словообразовании, прежде всего префиксальным и постфиксальным. Собственные глаголы сочетаются с большинством приставок украинского языка, иноязычные – прежде всего с генетически однородными словообразовательными форматами и некоторыми украинскими, в частности.

Ключевые слова. общественно-экономическая лексика, словообразование, значение, стилитическая роль, окказионализм, экономическая сфера.

IMPLEMENTATION OF WORD-FORMATIVE POTENTIAL OF THE LEXEMES IN SOCIAL AND ECONOMIC ACTIVITIES

Navalna Maryna,
Spys Olha

The subject of the research is word-formative and semantic processes in the vocabulary of socio-economic sector.

The aim of the study. To analyze the socio-political vocabulary and to determine the word-formative and semantic potential of these linguistic items.

Research methods. The material of the research is a body of lexical items, selected from the language of all-Ukrainian and regional mass media. The descriptive research method and observation method were used as main in this scientific research. At different stages of the research the method of functional analysis was used to determine the stylistic load of lexical items. The comparative analysis of individual lexical positions, which are in different styles of Ukrainian literary language, was done by using a comparative method.

Results of work. The article analyzes the word-formative potential of socio-political vocabulary, it distinguishes derivative and non-derivative verbs and presents formations.

Application of the results. The results of the research can be used in teaching activities in the course «Scientific and Technical Terminology», «Business Ukrainian» and others.

Conclusions. Ukrainian and foreign-language verbs of the socio-economic sector have formed a great word-formative potential in the internal verbal word-formation, above all, the prefixal and postfixal. Ukrainian verbs are combined with most of the prefixes of the Ukrainian language, foreign-languages verbs – primarily with genetically homogeneous word-formative formats and some Ukrainian ones, in particular.

Keywords. socio-economic vocabulary, word-formation, meaning, stylistic role, occasional word, economic sector.

JEL Classification: Y5, Y8, Z11

Актуальність дослідження. Сучасна суспільно-економічна лексика об'єкт, що привертає увагу й інтерес кожного, починаючи від пересічної особистості, яка щоденно отримує значну кількість інформації суспільно-економічного змісту, часто з використанням запозичених понять, і закінчуючи фахівцями, професійно пов'язаними з цими номінаціями. Незважаючи на появу низки праць з вивчення суспільно-економічної лексики, все ще існує чимало проблем, які потребують детального і всебічного висвітлення. Актуальність теми визначається необхідністю поглибленого вивчення словотвірного потенціалу суспільно-економічної лексики з метою подальшої їхньої систематизації.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Теоретичні засади словотвірної структуралізації дієслова та використання цих лексем у різних стилях в українській мові розглядали В. М. Русанівський [5], Т. В. Чубань [7], в інших мовах це питання розглядали Л. П. Демиденко [1], В. Л. Ібрагімова [2], І. П. Мучник [4], Г. Я. Солганик [6] та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Структура дієслів на позначення суспільних та економічних понять досить неоднорідна. За словотвірною ознакою вони поділяються на дві непропорційних групи. Першу, порівняно невелику за обсягом, представляють непохідні дієслова. Друга група значно переважає першу. До її складу входять похідні дієслова, різні за своїм походженням та способами творення.

Серед непохідних дієслів виділяються питомі українські вербальні дієслова, які не пов'язуються словотвірно з основами інших частин мови. До складу їхніх основ входять дієслівні корені та основотворчі, або тематичні, суфікси.

До питомих дієслів української мови належать здебільшого дієслівні основи, пов'язані передусім з купівлею-продажем (пор. *купувати*–*купити*, *торгувати*, *мінати*, *давати*–*дати*, *зичити*, *платити* та ін.), з поділом чого-небудь (*ділити*) [3, с. 234–256], а також дієслова, що вказують на суспільну діяльність (пор. *служити*, *радити*, *чинити*, *мирити*, *діяти* тощо) [3, с. 478–484].

Статус непохідних має чимало дієслів іншомовного походження. До них належать ті, передсуфіксальна частина яких не вживається самостійно, пор.: *девальювати*, *декларувати*, *дотувати*, *ратифікувати*, *інвестувати*, *інтегрувати*, *консолідувати*, *курувати*, *концентрувати*, *інспірувати*, *дискримінувати* та ін.

Більшість із них має спільнокореневі іменники на **-ація** або **-ія**, які, однак, кваліфікують віддієслівними дериватами, бо значення дії, стану та процесу, які вони передають, властиве дієсловом, а для іменників воно є вторинним. Але співвіднесеність дієслівних основ іншомовного походження із згаданими іменниками дала підстави вважати ці дієслова непохідними, але членованими на морфеми, пор.: *девалью-ува-ти* і *девалью-ацій-а*, *деклар-ува-ти* і *деклар-ацій-а*, *ратифік-ува-ти* і *ратифік-ацій-а*, *інтегр-ува-ти* й *інтегр-ацій-а*, *консолід-ува-ти* і *консолід-ацій-а*, *концентр-ува-ти* й *концентр-ацій-а*.

Як уже зазначалося, переважна більшість дієслів на позначення суспільних та економічних понять – це дієслова іншомовного походження. Загал цих дієслів у сучасній українській мові має статус похідних на тій підставі, що саме тут вони стали співвідноситися за своєю структурою та семантикою із спільнокореневими основами іменників та прикметників, тобто вступили з ними в словотвірні зв'язки. На основі дієслівно-іменникових та дієслівно-прикметникових кореляцій установлено дієслівні словотворчі суфікси. Серед основних – **суфікси -ува-, -ізува-/изува-**, пор.: *ліміт-ува-ти* – *ліміт*, *акцент-ува-ти* – *акцент*, *баланс-ува-ти* – *баланс*, *ліценз-ува-ти* – *ліцензій-(а)*, *лобіюва-ти* – *лобі*, *індекс-ува-ти* – *індекс*, *фінанс-ува-ти* – *фінанс-(у)*, *прогноз-ува-ти* – *прогноз*, *спонсор-ува-ти* – *спонсор*, *актуал-ізува-ти* – *актуальн-(уй)*, *глобал-ізува-ти* – *глобальн-(уй)*, *стабіль-ізува-ти* – *стабільн-(уй)*, *легал-ізува-ти* – *легальн-(уй)*, *корпорат-ізува-ти* – *корпорацій-(а)*, *легітим-ізува-ти* – *легітимн-(уй)*, *приват-ізува-ти* – *приватн-(уй)*, *гуман-ізува-ти* – *гуманн-(уй)*, *кримінал-ізува-ти* – *кримінальн-(уй)*, *цивіл-ізува-ти* – *цивільн-(уй)* та ін. Характерною морфонологічною умовою поєднання дієслівного суфікса **-ізува-/изува-** з прикметниковими основами є усичення фонем **/н/** (пор.: *нейтральн-(уй)* + *-ізува-* → *нейтрал-ізува-ти*, *нормальн-(уй)* + *-ізува-* → *нормал-ізува-ти*) або суфікса **-ічн-/ичн-** (пор.: *герметичн-(уй)* + *-ізува-* → *гермет-ізува-ти*, *демонічн-(уй)* + *-ізува-* → *демон-ізува-ти*). Іменникові твірні основи, поєднуючись із суфіксом **-ува-, -ізува-/изува-**, втрачають сегмент **-іј-**, пор.: *ліцензій-(а)* + *-ува-* → *ліценз-ува-ти*, *корпорацій-(а)* + *-ізува-* → *корпорат-ізува-ти*, *субсидій-(а)* + *-ува-* → *субсид-ува-ти*.

Безпосередньо на українському ґрунті за допомогою цих суфіксів від іншомовних основ утворені такі нові дієслова, як *лобіювати*, *буферизувати*, *кайфувати*, *люмпенізувати*.

Інші дієслівні словотворчі суфікси, зокрема **-і-, -и-, -ствува-** і под., виступають у структурі поодиноких, переважно недавно утворених в українській мові дієслів або okazіональних лексем, пор.: *ейфор-і-ти* (від *ейфорій-а*), *інтенсив-и-ти* (від *інтенсивн-ий*), *мікрофон-ствува-ти* (від *мікрофон*), *кпин-и-ти* (від *кпин*).

Суфіксальні відсубстантивні та відад'єктивні дієслова іншомовного походження становлять стрижень дієслів соціально-економічної сфери. Іншими способами утворені поодинокі дієслова. Серед них префіксально-суфіксальний (*збюрократити*, *з'яничарити*, *набюрократити*) та префіксально-суфіксально-постфіксальний (*зациклитися*, *вилонитися*).

На противагу іншомовним серед похідних питомих українських переважають дієслова, утворені префіксально-суфіксальним способом від іменникових та прикметникових основ, пор.: *оподаткувати*, *узаконити*, *оприлюднити*, *здорожчити*, *удержавити*, *роздержавити*, *зросійщити*, *змосковщити*, *вивищити*.

Останнім часом у мові засобів масової інформації помітна тенденція до поповнення похідних дієслів за рахунок новотворів з виразним відтінком іронії, глузування. До таких належить дієслово *прихватувати*, яке утворене нібито за аналогією до відад'єктивного дієслова *приватизувати*, але якщо *приватизувати* виражає нейтральне словотвірне значення «робити що-небудь приватним, тобто належним певній особі», то *прихватувати* надає цьому значенню негативної конотації, вказуючи на незаконне, нечесне захоплення чого-небудь кимось і словотвірно співвідноситься з дієсловом *прихватити* (=прихопити). Отже, дієслово *прихватувати* є унікальним новотвором, бо воно утворене від дієслівної основи **прихвати-(ти)** за допомогою суфікса **-изува-**, чого, як відомо, в словотворенні дієслів не спостерігалось.

Оказіональним за способом творення є дієслово *спікерінкати*. У ньому об'єдналися іменник *спікер* і кінцева частина дієслова *цвірінкати*, утвореного від звуконаслідувального слова *цвірінь*. Воно має виразний іронічний характер і вживається як експресивний аналог дієслова *промовляти*.

Оказіональним за своєю словотвірною структурою є також дієслово *українішати*. Воно є аналогом відприкметникових дієслів, утворених від основ прикметників вищого ступеня порівняння за допомогою суфікса **-а-**. Але його оказіональність виявляється в тому, що вищий ступінь порівняння утворено від відносного прикметника, а в українській мові тільки якісні прикметники мають форми ступенів порівняння.

Поодинокими лексемами представлені складні дієслова соціально-економічної сфери, утворені поєднанням займенникового компонента **сам** за допомогою сполучного голосного [о] з дієсловом, пор.: *самовисунутися, самоідентифікуватися, самоліквідуватися* тощо.

Дієслова соціально-економічної сфери мають великий словотвірний потенціал, що зумовлено передусім їхньою широкою вживаністю та соціальною значущістю. Він активно виявляється у внутрішньому дієслівному словотворенні, зокрема в префіксальному та постфіксальному. Ці дієслова, як непохідні, так і похідні відіменні, становлять словотвірну базу для утворення насамперед нових префіксальних лексем. Питомі непохідні дієслова української мови звичайно поєднуються з ширшим потенціалом словотворчих префіксів, ніж дієслова іншомовного походження. Більшість із них не має обмежень у приєднанні цих префіксів, які надають їм не тільки нові словотвірні значення, а й змінюють їхнє видове значення, а саме значення недокожаного виду на значення докожаного виду, пор.: *купити – викупити, закупити, докупити, накупити, підкупити, перекупити, покупити, розкупити; міняти – виміняти, замінити, наміняти, обміняти, поміняти, розміняти; платити – заплатити, платити, доплатити, виплатити, переплатити, підплатити; служити – вислужити, відслужити, заслужити, дослужити, послужити, услужити*.

Дієслова іншомовного походження через своє менше освоєння у сучасній українській мові та вузькоспеціальний характер своїх значень обмежено використовуються в ролі твірних основ для творення нових префіксальних дієслів. Найпослідовніше вони поєднуються з префіксами **з-/с-, за-**, що надають їм виразного результативного значення, яке одні дослідники кваліфікують як словотвірне значення, а інші ототожнюють із граматичним значенням докожаного виду. Оскільки результативність невіддільна від значення докожаного виду, то це словотвірно-видове значення цілком правомірно виокремити в значення результативного роду дієслівної дії [5, с. 17]. Пор. дієслова *заблокувати, задекларувати, закамуювати, законспірувати, заманіфестувати, засертифікувати, збалансувати, зініціювати, зінтегруватися, злегалізувати, змонополізувати, зратифікувати, сконсолідувати, сконцентрувати*.

Показником докожаного виду префікс **з-/с-** виступає лише з деякими двовидовими дієсловами іншомовного походження. Це зумовлено загальною тенденцією допрефіксального вираження видових відмінностей у двовидових дієсловах [1, с. 151; 4, с. 72], пор.: *деморалізувати* (недок.; док.) – *здеморалізувати, денаціоналізувати* (недок.; док.) – *зденаціоналізувати*.

Словотвірного результативного значення та значення докожаного виду дієсловам іншомовного походження надають також питомі префікси **про-** (*проголосувати, проіндексувати, простажуватися, профінансувати*), **роз-** (*розблокувати, розприватизувати*) та ін.

Проте загал двовидових дієслів іншомовного походження характеризується відсутністю префіксального вираження граматичного значення докожаного виду, пор.: *акредитувати, амортизувати, атестувати, експропріювати, комерціалізувати* та ін. [7, с. 12].

Дієслова соціально-економічної сфери іншомовного походження поєднуються також із генетично однорідними словотворчими форматами – префіксами **де-, дез-/дис-, ре-**, які вказують на протилежний характер дій, процесів та станів, виражених безпрефіксними дієсловами, пор.: *ідеологізувати – деідеологізувати, стабілізувати – дестабілізувати; інформувати – дезінформувати, організувати – дезорганізувати, орієнтувати – дезорієнтувати; експортувати – реекспортувати, емігрувати – реімігрувати, інвестувати – реінвестувати, організувати – реорганізувати, структурувати – реструктурувати*.

Як засвідчує мова засобів масової інформації, дієслова соціально-економічної сфери мають необмежені можливості утворення постфіксальних дієслів, тобто тих, що утворилися за допомогою постфікса **-ся**. Більшості із них він надає значення пасивного стану, яке традиційно кваліфікують як граматичне значення дієслова, пор.: *авансувати – авансуватися, експортувати – експортуватися, ідентифікувати – ідентифікуватися, ініціювати – ініціюватися, комерціалізувати – комерціалізуватися, лібералізувати – лібералізуватися, штрафувати – штрафуватися*, напр.: *За усталеною схемою під посівну має авансуватися половина вартості держконтракту... («День»); Конкретно буде вирішуватись питання 600*

тис. тонн цукру, який має **експортуватись** у Росію («Вісник Переяславщини»); З першого погляду, нібито країна й виграє – надлишок зерна з держрезерву **експортується** за валюту або енергоносії... («День»); ... в період найбільшого розквіту Галицько-Волинського князівства, яке в 14 ст. **ідентифікується** як королівство, знак Лева набуває значення державного герба («День»); Проте прикмета «часу зближення» полягає в тому, що сьогодні напівзабута-напівкинута центрально-європейська ідея вже **ініціюється** ними, колишніми співгромадянами Однієї Шостої («День»); Законом дозволено – установи **комерціалізуються** («Нова газета»); Цього сезону Іоану неодноразово **штрафувався** за образу рефері, називаючи їх не інакше, як «маленькими Гітлерами» («День»).

Значно рідше постфікс **-ся** надає дієсловом соціально-економічної сфери нових значень, тобто виконує словотвірну функцію. Водночас він перетворює їх з перехідних дієслів на неперехідні. Цей постфікс може бути виразником взаємно-зворотного значення, тобто визначає взаємні дії кількох суб'єктів, які одночасно є й об'єктами цих дій, пор.: **інтегрувати – інтегруватися, консолідувати – консолідуватися, об'єднати – об'єднатися, поєднувати – поєднуватися, сконтактувати – сконтактуватися, скооперувати – скооперуватися**, напр.: **Інтегруємося, бо ми того варті** («День»); Мусування натовської проблематики допомагає країнам, ще недавно розколотій на два табори,... знову **консолідуватися**... («День»); Три партії вирішили **об'єднатися в один блок** («Новини»); Нові плани і старі методи господарювання погано **поєднуються** в деяких установах галузі («Папірус»); За інформацією члена Спілки письменників України поета і журналіста з Мюнхена Мойсея Фішбеяна, його спроби **сконтактуватися** з чиновниками... **закінчувалися** питанням російською ... («Народна газета») та непрямо-зворотного значення, що називає дію, яку суб'єкт виконує у своїх інтересах, пор.: **зміцнювати – зміцнюватися, модернізувати – модернізуватися**, напр.: **Зміцнюється економіка...**, **приємно усвідомлювати, що Україна – незалежна, вільна та ще й багата держава...** («Новини»); **Всі [співвласники] розуміли, що заради власних інтересів варто модернізуватися** («Нова газета»).

З деякими дієсловами соціально-економічної сфери постфікс **-ся** виконує словотвірну функцію разом з префіксом **до-**, указуючи на негативні наслідки тривалий час виконуваної дії, пор.: **ідеологізувати – доідеологізуватися, просторікувати – допросторікуватися, торгувати – доторгуватися, уточнювати – доуточнюватися**, напр.: **А у мене є така скоромовка до сьогоднішнього дня – «ідеологізували, доідеологізували і доідеологізувались»** («День»); **Один із них [лідер політичної партії] цього разу допросторікувались до того, що саме йому належала ідея Балто-Чорноморської дуги** («Самостійна Україна»); **Доторгувались, що навіть зубну пасту ніде придбати** («Молодь України»); **Вони [соціалісти-комуністи] вже доуточнювались. Десять років торочили нам про розвинутий, цвітуючий соціалізм** («Літературна Україна»).

Висновки. Отже, дієслова, що позначають дії, процеси та стани, які стосуються суспільно-економічної сфери, становлять велику за обсягом і неоднорідну за походженням та значеннями групу лексем. В історії вивчення семантики дієслова їх не виокремлювали в самостійну лексико-семантичну групу. Дієслова суспільно-економічної сфери об'єднують загальнонавживані лексеми та одиниці двох галузевих терміносистем: суспільно-політичну та економічну.

За своїм походженням ця група дієслів має асиметричний вигляд. Невеликій кількості питомих українських дієслів – непохідних і утворених від них за допомогою афіксів – протиставляється величезний масив дієслівних основ іншомовного походження. Зовсім небагато дієслів успадковано із праслов'янської мови. Вони означали дії, пов'язані з купівлею-продажем та деякими суспільними діями: **купувати, купити, торгувати, міняти, давати, дати, платити, зичити, мирити, діяти, радити, служити** й под.

За своєю словотвірною структурою дієслова іншомовного походження поділяються на непохідні та похідні, переважно відіменні. До непохідних належать ті, які потрапили до лексичної системи української мови безпосередньо з мови-джерела або через посередництво якоїсь мови і не встановили на ґрунті української мови словотвірні зв'язки з іменними основами, які б виділяли їх структурно і мотивували семантично, тобто ті дієслова іншомовного походження, передсуфіксальна частина яких не вживається самостійно в сучасній українській мові. Основним засобом адаптації таких запозичених одиниць до морфолого-словотвірної системи української мови є суфікс **-ува-**, який в останнє десятиріччя відчутно розширив сферу свого вживання, обмеживши вживання суфіксів **-ірува- / -ирува-** та **-ізува- / -изува-**.

Статус похідних мають ті дієслова, які утворилися від іншомовних іменних основ – іменникових та прикметникових – на ґрунті української мови або встановили тут словотвірні зв'язки з іншомовними іменними основами. Основним способом творення таких дієслів є суфіксальний. Обмежено використані префіксально-суфіксальний спосіб та складання.

Питомі українські й іншомовні дієслова суспільно-економічної сфери сформували великий словотвірний потенціал у внутрішньому дієслівному словотворенні, передусім префіксальному та постфіксальному. Питомі дієслова поєднуються з більшістю префіксів української мови, іншомовні – передусім із генетично однорідними словотворчими форматами **де-, дез-/дис-, ре-** та деякими українськими, зокрема **з-/с-** і **за-**.

Перспективи досліджень убачаємо у вивченні словотвірного потенціалу нових суспільно-економічних слів іншомовного походження, які входять в українську мову.

Список використаних джерел

1. Демиденко Л. П. К проблеме двувидовости в современном русском языке. Вопросы морфологии и синтаксиса современного русского языка. Новосибирск, 1966. С. 124–152.

2. *Ибрагимова В. Л. Семантика русского глагола : Лексика движения. Учеб. пособие. Башкир. ун-т им. 40-летия Октября. Уфа, 1988. 77 с.*
3. *Винник В. О., Горобець В. Й., Карпова В. Л. та ін. Історія української мови. Лексика і фразеологія ; В. М. Русанівський (відп. ред) та ін. Київ : Наук. думка, 1983. 743 с.*
4. *Мучник И. П. Развитие системы двувидовых глаголов в современном русском языке. Вопросы языкознания. 1966. № 1. С. 61–75.*
5. *Русанівський В. М. Структура українського дієслова. Київ : Наук. думка, 1971. 315 с.*
6. *Солганик Г. Я. Лексика газети : Функціон. аспект. Учеб. пособие для вузов по спец. «Журналистика». Москва : Высш. школа, 1981. 112 с.*
7. *Чубань Т. В. Особливості видової співвіднесеності дієслів у сучасній українській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : Київ, 1997. 24 с.*

References

1. *Demidenko, L. P. (1966). K probleme dvuvidovosti v sovremennom russkom yazyke [Issue of Biaspectual in Modern Russian Language. Issues of Morphology and Syntax of Modern Russian Language]. Voprosy morfologii i sintaksisa sovremennogo russkogo yazyka. Novosibirsk : P. 124–152.*
2. *Ibragimova, V. L. (1988). Semantika russkogo glagola : Leksika dvizheniya [Semantics of Russian Verb : Vocabulary of Movement]. Ucheb. Posobie, Bashkir. un-t im. 40-letiya Oktyabrya, Ufa. 77 s.*
3. *Vynnyk, V. O., Horobets, V. Y. and Karpova, V. L. (1983). Istorii ukrainskoi movy. Leksyka i frazeolohiia [History of Ukrainian Language. Vocabulary and Phraseology]. Red. kol. : V. M. Rusanivskiyi (vidp. red) ta in. Kyiv : Nauk. dumka, 743 s.*
4. *Muchnik, I. P. (1966). Razvitie sistemy dvuvidovykh glagolov v sovremennom russkom yazyke [System Development of Biaspectual Verbs in Modern Russian Language. Issues of Linguistics]. Voprosy yazykoznanii, 1, 61–75.*
5. *Rusanivskiyi, V. M. (1971). Struktura ukrainskoho diieslova [Structure of Ukrainian Verb]. Kyiv : Nauk. dumka, 315 s.*
6. *Solganik, G. Y. (1981). Leksika gazeti : Funktsion. Aspekt [Newspaper Vocabulary : Function. Aspect]. Ucheb. posobie dlya vuzov po spets. «Zhurnalistika». Moskva : Vyssh. shkola, 112 s.*
7. *Chuban, T. V. (1997). Osoblyvosti vydovoi spivvidnesenosti diiesliv u suchasni ukrainskii movi [Features of Aspectual Correlation of Verbs in Modern Ukrainian Language] : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. filol. nauk : Kyiv, 24 s.*

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Навальна Марина Іванівна, доктор філологічних наук, професор кафедри документознавства, ДВНЗ «Переяслав–Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»

e-mail: mnavalna@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5064-3122>

Researcher ID: F-6747-2018

Спис Ольга Анатоліївна, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри «Філософія та історія науки і техніки», Державний університет інфраструктури і технологій

e-mail: olgaspys@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9439-8512>

СВЕДЕНИЯ ОБ АВТОРАХ

Навальная Марина Ивановна, доктор филологических наук, профессор кафедры документоведения, ГБУЗ «Переяслав–Хмельницкий ГПУ имени Григория Сковороды»

e-mail: mnavalna@gmail.com

Спис Ольга Анатольевна, кандидат философских наук, доцент, доцент кафедры «Философия и история науки и техники», Государственный университет инфраструктуры и технологий

e-mail: olgaspys@gmail.com

INFORMATION ABOUT AUTHORS

Navalna Maryna, Doctor of Philological Sciences, Professor of Document Science Department

e-mail: mnavalna@gmail.com

Pereiaslav–Khmelnitskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University

Spys Olha, Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor of the Department of Philosophy and History of Science and Technology

State University of Infrastructure and Technologies

e-mail: olgaspys@gmail.com

Подано до редакції 20.02.2020

Прийнято до друку 12.03.2020